בבית המשפט העליון **בג"ץ 41922-01-25**
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

1. שאהר עלקם
2. סמר אלחליקאוי
3. אימאן אלחרוב
4. בסמה מחפוז
5. מוחמד מעמר
6. ביאן ח'אלד
7. חוסאם אבו עביד
8. עאישה בנאת
9. ג'מאל שאפעי
10. רואן קוראען
11. עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
12. גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע
על-ידי ב"כ עוה"ד סוהאד בשארה ואח'
מרח' יפו 94, חיפה 31090
טלפון: 04-9501610; פקס': 04-9503140
דוא"ל: adalah@adalah.org

ה ע ו ת ר י ם

נ ג ד

1. הכנסת
על-ידי הלשכה המשפטית של הכנסת
משכן הכנסת, קריית בן גוריון ירושלים, 9195016
טל': 02-6408634 ; פקס: 02-6496801
2. שר הביטחון
3. המפקד הצבאי באזור הגדה המערבית
4. מתאם פעולות הממשלה בשטחים
5. היועצת המשפטית לממשלה
המשיבים 2-5 על-ידי פרקליטות המדינה, מחלקת הבג"צים
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 073-3925590; פקס': 02-6467011

ה מ ש י ב י ם

תגובה מטעם המשיבים 2-5 לבקשה למתן צו-ביניים ולבקשה לצירוף משיבים

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד (כב' השופטת דפנה ברק-ארז) מיום 18.4.25, מוגשת בזאת תגובה מטעם המשיבים 2-5 (להלן: **המשיבים**) לבקשה למתן צו-ביניים ולבקשה לצירוף משיבים (להלן גם: **הבקשות**).

2. בפתח הדברים יוזכר, כי עניינה של העתירה דנן בחוק להפסקת פעילות אונר"א בשטח מדינת ישראל, התשפ"ה-2024 ובחוק להפסקת פעילות אונר"א, התשפ"ה-2024 (להלן ביחד: **החוקים** או **חוקי אונר"א**); וכי במסגרת העתירה מבוקש לקבוע, בעיקרם של דברים, כי החוקים "**בטלים בהיותם בלתי חוקיים**".

עוד יוזכר, כי גם במסגרת העתירה התבקש צו-ביניים שיורה על השהיית כניסתם של חוקי אונר"א לתוקף (להלן: **הבקשה הראשונה לצו-ביניים**), וביום 29.1.25 הוגשה תגובת המשיבים לבקשה הראשונה לצו-ביניים. במסגרת תגובה זו נטען כי דין הבקשה הראשונה לצו-ביניים להידחות נוכח, בין היתר, אמת המידה המצומצמת להתערבות בתוקפה של חקיקה ראשית, היעדר ביסוס לטענות בבקשה, וכן היערכות הגורמים במדינה לכניסת החוקים לתוקף ובתוך כך מציאת חלופות לפעילותה של אונר"א. בו ביום, 29.1.25, דחה בית המשפט הנכבד (כב' השופטת דפנה ברק-ארז) את הבקשה הראשונה לצו-ביניים, תוך שצוין, בין היתר, כי במסגרת התגובה שהגישו המשיבים לבקשה הודגש כי "**הדלת נותרת פתוחה לביקורת שיפוטית אף במישור המינהלי במקרים המתאימים**".

3. ביום 17.4.25 הגישו העותרים את הבקשות שבכותרת. במסגרת הבקשה לצו-ביניים טענו העותרים, בעיקרם של דברים, כי ביום 6.4.25 הוצאו צווי סגירה ל-6 בתי ספר במזרח ירושלים המופעלים על-ידי אונר"א, שבמסגרתם לומדים 783 תלמידים; וכי מחצית מהצווים ייכנסו לתוקף ביום 7.5.25 והחצי הנוסף ביום 8.5.25 (להלן גם: **צווי הסגירה**). על רקע זה, התבקש בית המשפט הנכבד להורות כדלקמן:

> "**א. עיכוב כניסתם לתוקף של חוקי אונר"א עד למתן פסק-דין סופי בעתירה דנן.**
> **ב. לחילופין עיכוב כניסתם לתוקף של צווי סגירה שהוצאו כנגד ששה בתי ספר המופעלים על ידי אונר"א במזרח ירושלים, עד למתן פסק-דין סופי בעתירה דנן**" (להלן גם: **הבקשה למתן צו-ביניים**).

4. עניינה של הבקשה הנוספת בצירופם של משרד החינוך ועיריית ירושלים כמשיבים לעתירה (להלן גם: **הבקשה לצירוף משיבים**). זאת, לטענת העותרים, על רקע העובדה ש"**ההליכים הנ"ל לסגירת בתי הספר, תוצאה ישירה ליישום חוקי אונר"א, ננקטו ישירות על ידי משרד החינוך, כאמור, ועיריית ירושלים נוטלת חלק ביישומם**" (סעיף 8 לבקשה לצירוף משיבים).

5. כאמור, ביום 18.4.25 קבע בית המשפט הנכבד (כב' השופטת דפנה ברק-ארז) כי המשיבים יגישו את תגובתם לבקשה למתן צו-ביניים עד ליום 23.4.25 בשעה 12:00, וכי במסגרת תגובה זו יתייחסו לבקשה לצירוף משיבים.

עמדת המשיבים

6. תחילה, ובאשר לראש הראשון של הבקשה הנוכחית למתן צו-ביניים, המשיבים יבקשו לחזור על מכלול הטענות שפורטו בתגובתם מיום 29.1.25 על בסיסה מצא בית המשפט הנכבד לדחות את הבקשה להשהיית כניסתם של חוקי אונר"א לתוקף. אשר לראש השני של הבקשה למתן צו-ביניים, המשיבים יוסיפו ויטענו כדלקמן.

ביום 8.4.25 נמסרו על ידי אגף אכיפה במשרד החינוך 6 צווי סגירה ל-6 מוסדות חינוך אשר פעלו במזרח העיר ירושלים ללא רישיונות. צווי הסגירה הוצאו מכוח סעיף 32(א) לחוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט-1969 (להלן: **חוק פיקוח על בתי ספר**), הקובע כי מנכ"ל משרד החינוך רשאי לצוות בכתב על סגירת בית הספר אם נוכח, בין היתר, שבית הספר מתנהל ללא רישיון (סעיף 32(א)(1) לחוק). צווי הסגירה נמסרו למנהלי מוסדות החינוך בהתאם לסעיף 32(ב) לחוק הפיקוח על בתי ספר וייכנסו לתוקפם בתוך 30 ימים ממועד מסירתם. כפי שתואר בבקשה מושא התגובה, צווי הסגירה הוצאו ל-6 מוסדות חינוך כמפורט להלן:

א. בית ספר אלקודס יסודי בנים, הנמצא ברח' האמאם אלחנבלי 8, ירושלים.

ב. בית ספר אלקודס יסודי בנות, הנמצא ברח' דרך העופל 1, ירושלים.

ג. בית ספר מחנה שועפאט לבנים, הנמצא במחנה הפליטים שועפאט, ירושלים.

ד. בית ספר מחנה שועפאט לבנות (1), הנמצא במחנה הפליטים שועפאט, ירושלים.

ה. בית ספר מחנה שועפאט לבנות (2), הנמצא במחנה הפליטים שועפאט, ירושלים.

ו. בית ספר יסודי מעורב – צור באהר, הנמצא ברח' אל מקפה 1, ירושלים.

7. במסגרת כל אחד מצווי הסגירה צוין, בין היתר, כי "**החלטה זו ניתנה בירושלים. על החלטה זו ניתן להגיש עתירה מנהלית לבית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים**". בהקשר זה יוסבר כי פרט 3 לתוספת הראשונה לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000, קובע כי סמכותם של בתי המשפט לענייניים מינהליים לדון בעתירה מינהלית בענייני חינוך חלה על:

> "החלטה של רשות בעניני חינוך, למעט החלטת ממשלה והחלטת שר, ולמעט:
> (1) החלטה בעלת תחולה ארצית או מגזרית הקובעת כללים או הנחיות בענינים האלה:
> (א) תקצוב;
> (ב) תכניות לימודים;
> (ג) הכשרת עובדי הוראה;
> (2) נמחקה);
> (3) החלטה בעניני השלכה גבוהה" (להלן: **פרט 3**).

ההחלטות על צווי הסגירה הן החלטות של רשות בענייני חינוך, שאינן החלטות ממשלה או החלטות שר, והן גם לא נופלות בגדר החריגים הקבועים בפרט 3 שמפורטים לעיל. אשר על

כן, ההחלטות בעניין צווי הסגירה נושא הבקשה למתן צו-ביניים מצויות תחת סמכותו העניינית של בית המשפט לעניינים מינהליים.

8. עמדת המשיבים אפוא היא כי דרך המלך לבירור טענות העותרים ביחס לצווי הסגירה היא במסגרת עתירות מינהליות פרטניות שתוגשנה לבית המשפט לעניינים מינהליים, ולא במסגרת העתירה דנן, שעניינה בשאלת חוקיותם של חוקי אונר"א, ואשר ממילא אינה עוסקת בהחלטות מינהליות פרטניות, אשר נטען כי נובעות מיישומם של חוקים אלה. בהקשר זה יפנו המשיבים לאמור בפסקה 59 לתגובתם מיום 29.1.25 לבקשה הראשונה למתן צו-ביניים, שבמסגרתה נכתב כי:

> **"טענות רבות שעולות בעתירה נוגעות לנושאים קונקרטיים הנטועים ברמה האזורית ובמישור המינהלי-הפרטני. כך למשל, טענת העותרים בנוגע לניקיון הרחובות במזרח ירושלים, כמו גם טענות שעניינן בהפעלתן של שתי תחנות ספציפיות שתכליתן לספק שירותי בריאות באזור זה, אינן מתאימות לבירור במסגרת עתירה חוקתית אלא לבירור במסגרת עתירות בעלות אופי מינהלי".**

באופן דומה, אף טענות שנוגעות לצווי סגירה קונקרטיים שהוצאו לבתי ספר מסוימים במזרח ירושלים, מקומן להתברר במסגרת עתירות מינהליות פרטניות, חלף בירורן לפני בית המשפט הנכבד כחלק מעתירה חוקתית שנוגעת לתוקפה של חקיקה ראשית (ראו, למשל, בג"ץ 813/14 **פלונים נ' שר הפנים**, פסקה 24 (18.10.17)).

עוד יוער, כי צווי הסגירה הוצאו בהתאם להוראות חוק הפיקוח על בתי ספר, ומשנמצא כי מוסדות החינוך האמורים פועלים ללא רישיון כמתחייב מהוראת סעיף 32(א)(1) לחוק. משכך, אף מן הטעם האמור אין מקום לבירור הבקשה דנן במסגרת העתירה הנוכחית.

9. למען הזהירות, ומבלי למצות את הטיעון בהקשר זה, יצוין כי לפי הנמסר מטעם הגורמים הרלוונטיים במשרד החינוך, במסגרת מוסדות החינוך שלגביהם הוצאו צווי הסגירה לומדים כ-776 תלמידים ותלמידות; וכי משרד החינוך בשיתוף עיריית ירושלים נערכו למציאת פתרונות עבורם לאחר שבתי הספר ייסגרו. בתוך כך, גובש מענה לתלמידי מוסדות החינוך **<u>בטווח הזמן המיידי</u>**, קרי היערכות לשיבוצם לאלתר בבתי הספר השונים בירושלים. שיבוץ התלמידים נעשה על בסיס קריטריונים שגיבש משרד החינוך, ובכלל זאת: עדיפות תחילה לשיבוץ בבתי ספר רשמיים (ככל שאין מקום, תינתן אפשרות להפנות תלמידים למסגרות "מוכר שאינו רשמי"); עדיפות לשיבוץ תלמידים במסגרת בתי הספר הקיימים בשכונות המגורים הקיימות (ככל שמדובר בשיבוץ חוץ יוצעו להורים הסעות); וכן שיבוץ בהתאם לרצון ההורים מבחינת הפרדה מגדרית. כן תוקצבו באופן ייעודי הוצאות לטובת שיבוצם המיידי של התלמידים (למשל הוצאות בגין הצטיידות בספרי לימוד וחומרים, רכישת ציוד, היסעים, ודרישות נוספות).

בצד האמור יצוין, כפי שאף נכתב בבקשה למתן צו-ביניים, כי במועד מתן צווי הסגירה לבתי הספר חולקו עלוני מידע בשפה הערבית להורים, שבמסגרתם התבקשו האחרונים ליצור קשר עם העירייה לשם רישום ילדיהם בבתי ספר אחרים, וזאת באמצעות קוד QR וכן שני מספרי טלפון ליצירת קשר ישיר. במסגרת עלון המידע הובהר מפורשות כי משרד החינוך ועיריית ירושלים פעלו למציאת מענה חינוכי חלופי הולם לכלל תלמידי בתי הספר, והורי התלמידים הוזמנו ליצור קשר עם העירייה לטובת שיבוץ מיידי של התלמידים במוסדות חינוך חלופיים.

10. בטרם סיום, ובכל הנוגע לבקשה לצירוף משיבים, המשיבים מתכבדים להודיע כי הם מסכימים לצירופם של משרד החינוך ושל עיריית ירושלים כמשיבים לעתירה. ויוזכר, כי במסגרת תגובת המשיבים מיום 29.1.25 לבקשה הראשונה למתן צו-ביניים צורף תצהיר מטעם הגורם הרלוונטי במשרד החינוך באשר לעובדות שצוינו בתגובה זו ושנוגעות למשרד החינוך; וכן צוין, כי לשיטת המשיבים "**על העותרת לתקן את עתירתה ולפעול לצירוף עיריית ירושלים כמשיבה רלוונטית**" (פסקה 45 לתגובה לבקשה הראשונה למתן צו-ביניים).

11. תגובה זו נתמכת בתצהירו של מר ענאן קאסם, מפקח כולל ומתאם החברה הערבית במזרח העיר ירושלים במשרד החינוך, אשר קרא ואישר את העובדות האמורות בפסקאות 6, 9 לתגובה.

היום, כ"ה בניסן תשפ"ה
23 באפריל 2025

רן רוזנברג, עו"ד	**יונתן סיטון, עו"ד**	**מטר בן ישי, עו"ד**
סגן מנהל מחלקת הבג"צים	**עוזר ראשי במחלקת הבג"צים**	**עוזר במחלקת הבג"צים**
בפרקליטות המדינה	**בפרקליטות המדינה**	**בפרקליטות המדינה**

תצהיר

אני הח"מ, ענאן קאסם, מצהיר בזאת כלהלן:

1. אני משמש בתפקיד מפקח כולל ומתאם החברה העברית במזרח העיר ירושלים.

2. תצהירי זה ניתן לתמיכה בתגובה מטעם המשיבים 2-5 לבקשה למתן צו ביניים ולבקשה לצירוף משיבים בתיק בג"ץ 41922-01-25 **שאהר עלקם ואח' נ' הכנסת ואח'** (להלן – **התגובה**).

3. העובדות המפורטות בסעיפים 6, 9 לתגובה הן אמת למיטב ידיעתי ואמונתי.

4. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

ענאן קאסם

אישור

אני הח"מ, מיטל אביעד בן-עמי, עו"ד, מאשרת בזה כי ביום 22.4.2025 הופיע בפני ענאן קאסם, המוכר לי אישית, ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת, שאם לא יעשה כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, חתם בפני על תצהירו.

מיטל אביעד בן-עמי, עו"ד
מ.ר. 77564